

Ставмуыввса пролетаріјас, 8тувтч8ји

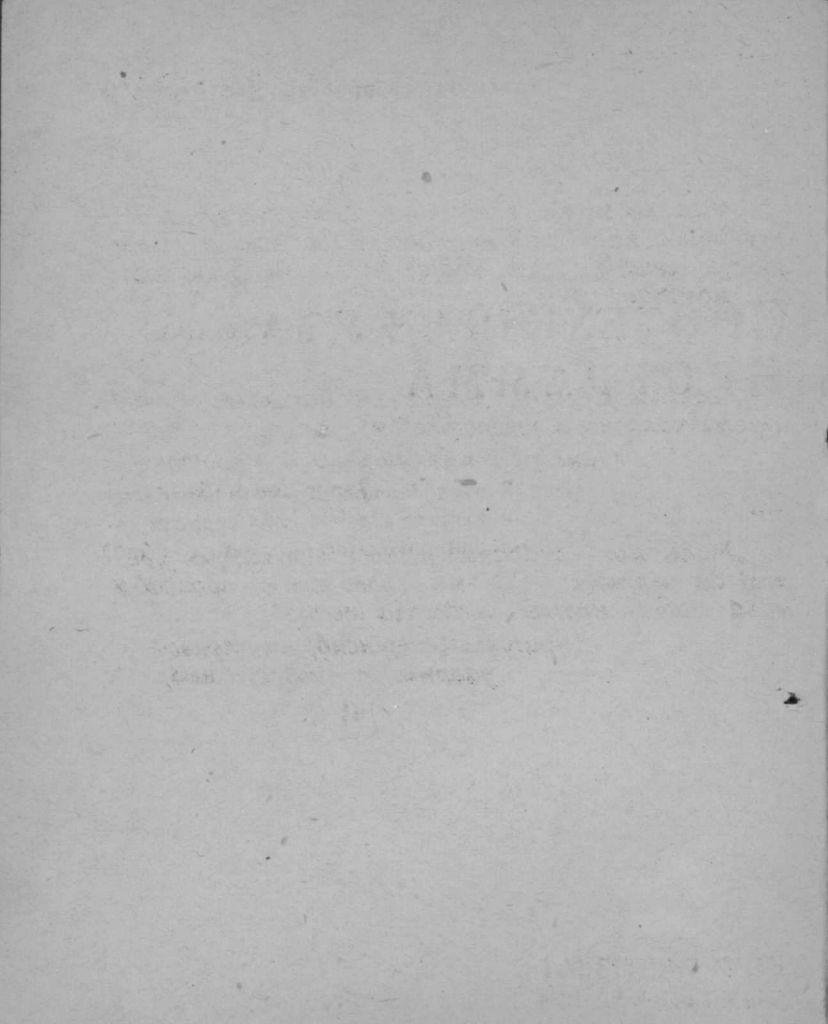
ЗООТЕХНІКА КУЗА ПРОГРАММА

Зоотехніка вел888м куза передвиж-
н8ј школајаслы да полѣтграмота вел888ан
школајасын лекціја выл88.

Г.П.Б. в Лнгр.

Ц. 1934 г.

Ант. № 243

„Міжанлы коліс ещанік—велідны пьехніка, овладіятны наукадн і кор мі тајдс вдчам, міжан лоасны сецідм дідас, кодіас јылые мі оз-на лыотді мдвпшштлыны“.

(Сталін).

„Соціалістическді скдтвізідм быдмдмын тајдс воыслы колд лоны поворотнідік“.

(Јанварса пленум вылын Молотов јорт доклады).

„Міжан мог—шедідны ндішта ыжыдјжык урожај да перјыны СССР-ын скдт візідм навкдддм куза Војвыв крајлы медвозза места“.

(Крајувса сталинскді влотвывса ударнікјас чуждстчдыю).

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Төдмөдана записка.

Зоотехника куша программанын 12 тема да артаалма велөдлана (передвижнө) школајасын велөдчыјаскөд 30-35 часөн проработатөм вылө, а политграмота велөдан школајасын тајө колө лыддыны лекционнө методөн 18 часөн, мөднөгөн-кө быд тема вылө шөркөд тема торјөдчө часөн жыңиөн. Тајө программасө почө используитны 1 мүкөд зоотехучеба чвенојасын.

Вескөдлыглөн (руководителлөн) могыс артыштны велөдчыјаслыг зоотехническөј подготовкасө да практическөј опытсө, медем сы сертл сетны програмнөј матерјал.

Программанын медыжыд вңимаңнө торјөдөма јөла скөт виқөм вылө. Программа төдмалгөн торја вңимаңнө колө пуктыны меставывса материалјас, лыдпасјас да фактјас сјө колхозыг, совхозыг, МТС-ыг да с. в. используитөм вылө.

Быд тема воэвылын быт колө лыддыны немыжыд лекција, а сесса бостыны сорнјас

паскөдөм под вылын сiјөс бура проработатомө.

Программнөй матерјал буржыка велөдөм могыс заһаттејас колө нуөдны экскурсия-јас котырталөм под вылын ловја ужјас петкөдлөмөн, пример VII-өд тема куҗа быт колө экскурсия тельәһикө (кукань виҗанинө), IX-өд тема куҗа—скөтнөй дворө, XII-өд куҗа—ветеринарнөй лечебницаө да с. в.

Медса јоса колө пасјыны сiјөс, мыј зоотехника куҗа специалнөй вопросјас велөдигөн руководителлы оз ков вунөдны классөвөй врагјас вредительскөй ужјас јылыс, кодјасөс сiҗ-жө став төдчанлуинас колө вогтыны һе сөмын социалистическөй скөтвиҗөм паскалөмкөд өтщөщ классөвөй врагјаскөд тышкаган формајас да методјас петкөдлөм могыс, но медсасө, велөдчыҗаслыс најө практическөй ужын чорыда да һемжалиттөма классөвөй врагјаскөд тышкасөм вылө революционнөй классөвөй суглунысө кыпөдөм могыс.

Школајасын да кружокјасын став ужыс колө нуөдчыны „перјыны Војвы в крајлы медвоҗаа места СССР-ын социалистическөй скөтвиҗөм паскөдөм куҗа“ лозунг улын, социалистическөй уж

методјас практическөј уҗын да велөдчөмын паскөдөм под вылын.

Быд темаын индалөм литератүраыс кыһ-
зи*) став программа проработайтгөн вес-
көдлана матерјал пыдди колө исползуйтны:

а) Вл. Иванов јортлыг скөтвиҗыг удар-
һыкјас сталинскөј слот вылын докладсө,
б) ВКП(б) Војвывса Крајкомаыс 1933-өд вога
нојабр 1-өд лунга шуөмсө „Скөтвиҗөм пас-
көдөм да кыпөдөм куҗа Војвывса партор-
гаһизација моҗјас јылыг“ да в) Скөтвиҗыс
ударһыкјас слотлыг чукөстчөм да наказјас.

*) Руководители, программын индалөм литератүраын пол-
зуйтгөн, аскеҗса лөбөдчөм вылө велөдчысјаслы оз ков ре-
комендуйтны өти меҗса гөгөрвоана да вескыд пособијыс ун-
жык, меҗсасө нин, та вылө исползуитвы социалистическөј скөт-
вчыс ударһыкјас Крајуаса Сталинскөј слотлыс наказјассө.

I Ғема.

СССР-ын да Војвын крајын скөтвиқан проблема

Медвозца пјатілеткалөн успехјас да скөт-
виқан проблема СССР-ын да крајын мөд
пјатілеткаын.

Ставсојузса XVII партконференціјалөн
скөтвиқом јылыг шуөмјас.

Соціалістическөј скөтвиқом качество да
лыд боксаъ бурмөдөм вөсна да вына көр-
мөвөј база лөгөдөм вөсна тышкасөм.

Војвын крајын јөв да јај прөдукціја кы-
пөдөм вөсна тышкасөм.

ВКП(б) ЦК да ЦКК јанварскөј пленум-
лөн ітогјас. Колхоцьник ударникјас Ставсо-
јузса слот вылын Стамін јортлөн висталөм.
Страна воқө партија вождөн Стамін јортөн
сувтөдөм моғ—колхозјасөс большевістскөјө
да быд колхоцьникөс зажіточнөјө пөртөм.
Партијалөн да правітелстволөн совхозјасын
да МТС-јасын політотделјас јылыг, віқму
налог јылыг, јај, јөв да мукөд налогјас јы-

лыс, мөстөм колхозникјаслы отсөг сетөм жылыс шуөмјас, кодјасөс вегкөдөма колхозјасөс организація да овмөс боксаң јонмөдөм вылө да скөт виқөм паскөдөм вылө.

Крајын 1933 көчәјственнөј волөн ітоғјас. ВКП(б) Крајкомлөн скөтвиқөм паскөдөм да кыпөдөм жылыс нојабр 1-ј лунса шуөм. Ударникјас крајувса слөтлөн чукөстчөм. Сіктын социализмлөн вермөм. СССР-ын да крајын скөтлөн качество, крајлөн көрмөвөј ресурсјас да ыжыд урожај, кың медколана торјас крајын скөтвиқөм чорыда паскөдөм да кыпөдөм вылө. Скөтвиқөм кыпөдөм да паскөдөм куңа ВКП(б) Војвывса Крајком шуөмыс петан моғјас совхозјаслөн да колхозјаслөн.

Литература.

ВКП(б) ЦК да ЦКК Јанварса пленум вылын Сталин јортлөн сіктын уж жылыс виқалдөм.

Јанварса пленумлөн шуөмјас.

Ударник-колхозникјас Ставсбјузса слөт вызын Сталин јортлөн виқалдөм.

Ударник колхозникјас Крајувса слөтлөн ужмыс („Правда Севера“ газет куңа).

Јбла скөт виқөмын бчереднөј моғјас Јылыс Конторин јортлөн статья.

Мырдөн скөт өтувны гоытөм жылыс ВКП(б) ЦК-лөн да СССР-са Совнаркомлөн шуөм. Вөв јурлыд виқөм да паскөдөм жылыс. Скөтвиқөмыс болтөм

продуктажас вылз госсалог жылы. Мостом кол-
хозникжаслы отсбг бетом жылыс.
Jurkin jortlon vistanom, 1933 vo senjabrsa
„Pravda“ da „Izvestija“ gazetjas.
Udarnikjas Krajuvsa Stalinskoj slotlon cukobst-
cem. Ivanov jortlon slot vylm do lada. Krajkom-
lon nojabr 1 j luna shubm.

II Тема

Корымжас да најде качество бокоан донжалом.

Корым кыз скотлыг олөмсө да прөдук-
тивностсө кутыг источник. Корымлон со-
став да корым потос жылыг гөгөрвоом. Ко-
рымлыг потос лунсө төдмалан способжас.
Советској көрмөвөј жеңиңа. Крајувса јола
скот виңан практикао пыран медга колана
көрымжас. Вына, сочној да грубој көрым-
жас. Виңас да пөскөтинајас. Ојдлана виң,
кос виң, вөр виң, һур виң турунјас, гумла-
вывса көрымжас: іңас, жуг. Туркөпс, скот
вердан соркни, свекла, картупель, сілос ві-
ка сора зөрјыг, подсолнухыг. Содтөд веж
көрым. Зөр. Ід. Отрубјас. Столовөјјасыг
шыбытасјас. Жмыкјас. Мельнчаыг шыбытас-
јас. Пу көрым. Сур гушца. Јөлыг шыбы-
тасјас. Комбиңирујтөм көрымжас.

Корымлон јөв качество да лыд выло
вмјајтөм. Јола мөс рационын сілослон төд-

чанлуныс. Силосуйтчан техніка да сілос ві-
занінјас (гујас, траншејаяс, башњајас) во-
чөм. Шыкөм да вреднөј көрымјас. Көрым-
јаслыг качество контроліруйтөм.

Литература.

Міхажов—Јөв прөдуцја кыпөдөм. 1931-өд воца
изд. 12—39 л. б.

Мартјанов, Панин, Огеров — Јаја-Јола скөтвицөм
1933-өд воца изд. 41—76 л. б.

Сломяков да Кулаков—Скөтвицөмлөб подувјас.

III Тема

Совхозјасын да колхозјасын көрмөвөј базајас котыртөм

Көрмөвөј база, кыз решајтана условіјө
скөтвицан проблема разрешітөмын да сы-
лөн хоҗајствественно-політическөј төдчанлуныс.
Көрымөн обеспечітан план да сіјө тыртан
техніка. Көрмөвөј баланс. Меставывса көза
переменаын көрмөвөј културајас бөрјөм,
візјаслыг да пөскөвінајаслыг продуктив-
ностьсө кыпөдөм куза меропріяттөјас.
Места вылыг содтөд көрым істочникјас
көрсөм. Во чөж көрым планөвөја іспөзуйтөм
котыртөм. Көрымјас бура ідралөм да віцөм
котыртөм. Көрым арталөм да вошөмјаскөд
тышкасөм.

Литература

Михайлов — 39 — 52 лстб.

Мартьянов, Павин, Озеров, — 86 — 97 л. б.

Сюмидов да Куляков — Скөтвизьомда подувас
Лыстысыс скөтничалы наказ.

V тема.

Јола скөтөс пөскөтина вылын визьом котыртөм.

Стојлобын скөтөс визьомсаң пөскөтина
вылө вуждөдөм. Вуждөдан план. Мосјасөс
пөскөтинаын визьом кежлө дастөм. Кучик
улыг лөзјасөс бырөдөм, прогулкајас, гыж-
јас шөщөдөм да весалөм, сур јывјас пімі-
төм да пасјалөм.

Скөт лејиг кежлө пөскөтинајас дасталөм.
Тујјас да посјас ремоңырујтөм, ветланін-
јас да пощөсјас вөчалөм. Јөртөмөн визьом
вылө пөскөтинајас дастөм. Клеткајас
вылө јуклөм, весалөм, костөм да скөт
визан участокјас вылын јуктаганінјас
организујтөм. Скөтөс визьом
вылө туйтөм да васөд
местајас пощөм (торјөдөм). Пөскөтинајас
вылө скөтөс леңалан кад. Гуртјас
вылө јуклөм. Пастуклыг
требујтөмјас (корөмјас)
да сьлөн објазанносвјас.

Гожса содтөд көрымјас да пөскөтина
вылын аьтөмјас котыртөм. Гожөмын пөс-

көбіна вылын виқан способјас. Стојломын
виқомө вуждөм. Төв кешлө лөсөдчөм.

Литература.

Марҗанов, Пачин, Очеров—96—102 л. 6.
Конторин јорглөн ст.—Корым дастан вөврос куза
шубјас.
КТФ-јасме гырыо скөтөс пөскөтинајасын виқом
куза инструкција. СССР-са НКЗ Техпроплөн 1933
вөса 13д.
Убарникјас слөтөан пастуелы наказ.

VI Тема.

Јөла скөт разведитөм да пөрөдајас.

Пөрөда јылыс гөгөрвоөм да скөт виқомөс
качество боксаң бурмөдөм кыпөдөмын
породистөј скөтлөн төдчанлуныс. Војвыв
крајса пөрөдајас—Холмогорскөј, Јарослав-
скөј да места вылын бурмөдөм скөт—Вој-
выв Свинаса, Коми областса, Каргополькса,
Сомшинкса да мукөд. Скөт рөд вужөдан
да содтан (разведитан) способјас. Стада-
лыс продуктивностөсө кыпөдөмын метиза-
цијалөн ролыс. Ош производителөс бөрјөм.

Нөјтчөдөм, тырсалөм да тыралуи. Киөн
нөјтчөдан техника да Искусственнөја көјды-
сөдөмлөн рол. Тырсавтөмкөд тышкасөм.
Нөјтчөдан план. Мөсјасөс өткучта кад ко-

ластјас мысѣ кукањасѡмѡ вужѡдѡм. Кукањ-
јасѡс рѡд вылѡ бѡрјѡм. Јѡла скѡтлыѣ пле-
меннѡј качествѡсѡ дѡнјалѡм. Стадаын бра-
кујтѡм нуѡдѡм. Стада котыртан да плаңі-
рујтан вопросјас. Контролно - племеннѡј
учот. Племеннѡј записјас, пасјалѡмјас, паш-
портизација да продуктивностлыѣ учот нуѡ-
дѡм.

Литература.

Ѣломѣдов—Планѡвѡј пѡрѡдајас.

Михајлов—98—108 л. б.

Ѣломѣдов да Кулаков—Скѡтвыѡмлѡн подувјас.

VII Тема.

Молодњакѡс верѡм да быдтѡм.

Молодњакѡс виѡм да быдтѡм, кыз зев
колана кѡѡа)ственно-полѣтѣескѡј мог крај-
лѡн.

Кукањјаслѡн содѡм да быдмѡм. Том
органѣзмлѡн потребностјасыс. Кукањјасѡс
јукталан схемајас да нормајас јылыѣ гѡгѡр-
воѡм. Вредѣтельскѡј верѡчан нормајас да
сылы паныѡ мерајас.

Кукањјасѡс лучкѣ верѡм да быдтѡм
органѣзујгѡм. Кукањјасѡс чужѡмсањ 1 тѡлы-
сѡз верѡм. 1 тѡлыссањ 3 тѡлысѡз вер-

дөм. Белатныцалыс корөмјас да сылөн
објазанностјас.

Молодњакөс јөв вердөм бөрви дөчөри-
төм да вердөм. Молодњакјасөс пөскөви-
наын виçөм. Бракујтөм молодњакөс щөгө-
дөм. Молодњак быдмөм да учот бөрса
контроль. Молодњакјасөс дөчөритөм куҗа
уж котыртөм.

Литература.

Лемус—Јөла скөтлыс кукаңјас быдтөм. 1933 воста
изданыб.

Торјанын рекоменіујгч)—Круглов—Совхозјасын
да колхозјасын кукаңјасөс быдтөм. Лечөма Мос-
куанын, Ивановоын.

Јелпатјевскіј—Бура гырыс јөла скөтлыс кукаң-
јас быдтөм.

Мартјанов, Панын, Озеров—123—138 л. б.

Јурмалиат—Кукаңјасөс вердөм.

Скөтвиçыс ударникјас Крајувса сталинскөј слот-
саң кукаң виçысы наказ.

VIII Тема.

дөчөөр, вердөм јукталөм да скөтвиçан стрөјбајас

Јөла скөтөс бура дөчөритөм да вердөм-
јукталөм—доңвиçалуналы да ыжыд прөдук-
тивностлы кыз быҗ колана торјас. Скөт
вылө сөстөмлуналөн, југыдлөн, сынөдлөн,
пөсвалөн, температуралөн, ваин јукталан

Лыстығым да бур качества јөв лығым

Јөвлөн артмөм да мөслөн вөра. Лучкі лығымлөн төдчанлуныс. Лучкі лыстыған способјас. Лыстығиғ кежлө лөсөдчөм да вөра бөрсә дөчөр. Јөв дозјас бөрсә дөчөр. Медса колана лыстыған правілөјас. Старшөј лыстығыслөн обязанностјасыс. Јөв примітөм. Јөв сетөм пасјалан журнал нуөдөм. Јөв виçөм да мукөд местаө нуөм. Јөвлығ качествасө төдмалөм.

Лытература

МТҒ-са бригадирлөн справочник, 109-118 л. б.
Флоидов да Кулаков.—Скөтвиçөмлөн подувјас-
ыс. Міхәјлов—76-80 л. б.

Ужалан вөлөс вердөм да дөчөритөм

Вөвлөн төдчанлуныс сиктса овмөсын, странаөс дорјөмын да вөлөс доңјавтөм вредителскөј теоріјакөд тышкасөм. Вөлөс му удалөм кежлө лөсөдөм. Сөкыд ужјас дырји (гөра-көза кампаңнө, вөрлеçөм) вердөм котыртөм. Јукталөм. Вердан кад. Гісьһаын удалөмлы пөрадок да коңуқлөн обязанностјас.

Кöрым лөсөдән техніка да најос ужалан вөвјаслы вердөм. Чаңос вердөм. Чаңасөм көбылаос вердөм. Чаңјасос быдтөм.

Ужалан вөв бөрса дөңөр. Весалөм. Гіјос көлуј да додҗасан көлуј дінө требоваң-ңөјас. Нагрузка арталөм. Кок гыжјас до-рөм да дөңөритөм. Вөвјасос пөскөтина вы-лын виңөм. Гіҗнајас лөсөдөм.

Литература

Мартјанов да Панин—Кыз лучки исползутны кыскасан вына скөтөс.

Шатерныкова—Кыз верды-јуктвны (чередит-ны) да исползутны вөлөс вөрлөзан уңјас вылын.

Проф. Кулешов—Вөв виңөм (коневодство).

Скөт виңыс ударныјас Крајувса елотлөн конук-јаслы наказ.

XI Тема

Порејасос да посҗи скөтөс виңөм

Вөјвыв крајын поре виңөмлөн төдчан-луныс. Поре виңөмын да поре лыд содтөм-ын пөрөдалөн төдчанлуныс. Порелөн піјанасөм. Вөын кыкыс піјанасөм бөстан ус-ловіјөјас да техника.

Тырсалөм да піјасөм порејасос вердөм. Поре піјанос вердөм да быдтөм. Ај поре-ос вердөм. Порејасос щөгөдән способјас.

Ждырмјас лосодан да вердан техніка. Общественној питањыы коласјас вылын порејасос щогдөм котыртөм. Порејасос пөскөтөна вылын вѳөм.

Крајувса колхозној да өткаолысјас секторјасын посні скөт вѳөмлөн ролюс. Вурун вылө да пас вылө ыж вѳөм крајын. Ыжос дөчөритөм да вердан главној правлөјас. Ыжлөн балаасөм. Вовын кыкыс балаасөм бостөмлөн техникаыс да условлөјасыс. Балајасос быдтөм.

Карјасын да общественној организацјас бердын кроликјасос вѳөм. Јај да пуштына проблема разрешитөмын кроиклөн ролюс. Кроликјасос щогдөм котыртөм. Пух чукөртөм. Кроликјасос рөдмөдөм.

Лебачјасос вѳөм. Курөгјасос вердөм да курөг пијанос быдтөм.

Лебачјасос рөдмөдөм. Инкубаторјас. Колк вѳөм да мукөд местаө нуөм.

Литература

- Проф. Иванов—Поре вѳөм. (Свишоводство).
Проф. Попов—Порејасос вердөм.
Кулаков—Ыж вѳөм. (Овцеводство).
Иванов—Лебачјасос вѳөм. (Птицеводство).
Кочетков—Кролик вѳөмлы туј.
Ударникјас слөтлөн поревѳыслы наказ.

Скөт в'сөмјаскөд тыш

Скөт в'сөмјас помыг социалистическөй скөтв'зөмын вошөмјас да јөзлыг чоңв'залаун в'зөм могыг скөт в'сөмјаскөд тышкагөмлөн төдчанлуныс. Лечитөмын вредителство да сылы паныда мерајас. В'сыг скөтлөн признајас. В'сөмыг в'зөмын медвоззамерајас. Торјөдөм (изоляция). Карантин. Укол сујөм. Скөтлөн медга вужана в'сөмјас да налөн признајас. Инспекција јылыг гөгөрвоөм. Сибирскөй јазва. Чума. Сап. Ты в'сөм. Инфекционнөй аборт, паравиф, жежыд мыт, лудөм, куштан м'шај, ковјасөн в'сөмјас. Вужана в'сөмјас лечитөм. Скөтлы дојмөмјас, сустав чегөмјас, отравитчөмјас, кынөм дундирјас дырјл медвозза отсөг сетөм. Вужан в'сөмјаслы паныда медколана мерајас. Вужан в'сөм помыг кулөм, скөт шојјас лдралөм да скөт гуаланинјас лөсөдөм.

Л'тература

Авербург—Гырыг скөтлөн в'сөмјас.

Скоморохов—Месјаслөн вужаяа чөвтчөм (вык'дыш).

Проф. Очеров—В'зму овмөсса скөтөс в'сөмјасыг өлбөдөм да лечитөм.

Мартыанов, Панін, Очеров—Очеровлөн статга 272-310 л. 6.

Өлөгсөн скөттыча-лыотысымы накөз.

ЈУРИДАЛЫС

Лыстбук.

Тодмодана записка	5
Программа	8—21
1 Тема, СССР-ын да Војвыв крајын скѳтвѳчан проблема.	8
2 " Кѳрымјас да најс качество боксан донјалѳм .	10
3 " Совхозјасын да колхозјасын кормѳвѳј базајас котыртѳм	11
4 " Сулазан кадын јѳла скѳтѳс верѳѳм котыртѳм .	12
5 " Јѳла скѳтѳс пѳскѳѳина вылын вѳѳѳм котыртѳм .	13
6 " Јѳла скѳт разведѳтѳм да пѳрѳдајас	14
7 " Молоднакѳс верѳѳм да бытѳм	15
8 " дѳѳѳр, верѳѳм-јукталѳм да скѳтвѳѳѳм стројбајас	
9 " Лыстыѳѳм да бур качество јѳв бостѳм	16
10 " Ужалан вѳлѳс верѳѳм да дѳѳѳрѳтѳм	18
11 " Пѳрејасѳѳс да пѳснѳ скѳтѳс вѳѳѳм	19
12 " Скѳт вѳѳѳмјаскѳѳ тѳш	21

И№. № 5330

Редактор Чеусова Тех. редактор М. Шестаков
 Партиздат № 26 Упол. Облита № 1263 Заказ № 350
 Тираж 1000 Сдано в набор 19/1-34 Подписано к печати 25/1-34 г.
 Формат 62×94, 1/2³, 1/2 п. л. 55000 зн. в п. л.

Типография Коми ГИЗ-а, Сыктывкар, Коммунистическая, 2.

18

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637
 TEL: 773-936-3200
 FAX: 773-936-3200
 WWW: WWW.CHICAGO.EDU

он 8 ур
Цена 8 коп.

Коми-3

1-331

5251-16

ПРОГРАММА ПО ЗООТЕХНИКЕ

Для школ передвижек по изучению зоотехники и для лекций в школах политграмоты

Перевод Шестакова.

Коми партиздат. Сыктывкар, Советская 24.